

«Яку кваліфікаційну категорію присвоювати вчителю зі ступенем вищої освіти магістра, який має три роки педагогічного стажу й атестується вперше?».

Статтею 50 Закону України «Про освіту» установлено, що педагогічний працівник проходить чергову атестацію не менше одного разу на п'ять років, крім випадків, передбачених законодавством. Атестація педагогічних працівників може бути черговою або позачерговою. Пунктом 4 розділу I Положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом МОН від 09.09.2022 № 805 (далі — Положення про атестацію), установлено, що атестація є обов'язковою. Передбачено, що педагогічний працівник проходить чергову атестацію не менше одного разу на п'ять років, окрім випадків, визначених пунктом 7 розділу III Положення про атестацію.

Атестація проводиться не раніше ніж через рік після призначення педагогічного працівника на посаду. При цьому слід зазначити, що не встановлено вимоги, за яким місцем роботи має йти відлік часу призначення на посаду. Тобто такий відлік має починатися від першого призначення на педагогічну посаду. Учитель зі стажем вважається таким, якому вже присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст» Оскільки вчитель має стаж педагогічної роботи понад три роки, то під час його роботи застосовували норми Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом МОН від 06.10.2010 № 930, (далі — Типове положення про атестацію), яке діяло до 1 вересня 2023 року.

Згідно з пунктом 4.3 Типового положення про атестацію кваліфікаційну категорію «спеціаліст» присвоювали педагогічним працівникам, зокрема, з повною вищою освітою, а також випускникам вищих навчальних закладів, які отримали повну вищу освіту, при

прийнятті на роботу. Тому вчитель з трирічним стажем роботи вважається таким, якому вже присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст». Підпунктом 1 пункту 3 наказу МОН від 09.09.2022 № 805 встановлено, що кваліфікаційні категорії, педагогічні звання, присвоєні до набрання чинності цим наказом, є дійсними до атестації педагогічних працівників, проведеної згідно з Положенням про атестацію. Пунктом 14 розділу I Положення про атестацію передбачено, що до проведення чергової атестації педагогічного працівника за ним зберігають присвоєні кваліфікаційну категорію / педагогічне звання. За педагогічними працівниками, які переходять на роботу з одного закладу освіти до іншого, а також на інші педагогічні посади у цьому закладі освіти або які перервали роботу на педагогічній посаді (незалежно від тривалості перерви у роботі), зберігають присвоєні за результатами останньої атестації кваліфікаційні категорії та педагогічні звання.

Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після прийняття їх на роботу. Тобто вимога «не пізніше ніж через два роки» означає, що атестація можлива і в перший рік роботи на новому місці. Учитель за бажанням може атестуватися позачергово Пунктом 7 розділу I Положення про атестацію встановлено, що міжатеестаційний період (проміжок часу між проходженням педагогічним працівником попередньої та наступної атестації) не може бути меншим ніж три роки, крім випадків проведення позачергової атестації за ініціативи педагогічного працівника. Тобто вимога «не може бути меншим ніж три роки» не стосується позачергової атестації, що може провадитися за бажанням педагогічного працівника, засвідченого відповідною заявою, зокрема і в перший рік роботи. Такий висновок підтверджується також нормами пункту 6 розділу I Положення про атестацію, згідно з яким позачергова атестація педагогічного працівника освітній рівень, стаж роботи на посадах педагогічних працівників якого відповідає вимогам, визначених у пунктах 8, 9 цього розділу, може проводитися за його ініціативою. При цьому умови, передбачені у підпунктах 1—3 цього пункту (визнання переможцем, лауреатом фінальних етапів всеукраїнських, міжнародних фахових конкурсів; наявність освітньо-наукового / освітньо-творчого, наукового ступеня; успішне проходження сертифікації), не є одночасною сукупністю підстав для проходження педпрацівником позачергової атестації, що засвідчено сполучником «або». У пункті 8 йдеться про підвищення кваліфікації, а в пункті 9 — передбачені вимоги до кваліфікаційних категорій. Учитель може претендувати на кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії» Згідно з пунктом 9 розділу I Положення про атестацію кваліфікаційну категорію «спеціаліст» присвоюють педагогічному працівникові, який зокрема має освітній рівень магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст).

Тож учителю, який має більше ніж три роки стажу педагогічної роботи, має бути присвоєно кваліфікаційну категорію «спеціаліст другої категорії» на умовах як чергової, так і позачергової атестації.

(управління соціально-економічного захисту ЦК Профспілки
працівників освіти і науки України)